

ZA CO BOJOVALY DŘÍVE A ZA CO BOJUJÍ DNES?

pracovní listy

1. hodina

Evokace:

- Brainstorming – pojem rovnoprávnosti v různých souvislostech

Video:

- Božena Němcová šíří osvětu na venkově
- Zdroj: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/7796-bozena-nemcova-siri-osvetu-na-venkove?vsrc=predmet&vsrcid=cj-a-literatura>

1. Diskutujte: V čem spočívá význam Boženy Němcové v boji za rovnoprávnost žen?
2. Znáte nějakou podobně zaměřenou významnou osobnost také ze světové literatury?
3. Všimněte si, jak se ženy v ukázce oslovují. Neříkají si paní Němcová nebo paní Jungmannová, ale paní komisařová nebo paní poštmistrová. Na základě čeho se tato oslovení utvářela? Co tato oslovení vypovídají o postavení žen v tehdejší společnosti? Jak by lidé oslovovali vaši maminku, tetu, sousedku apod.?
4. Co myslela Božena Němcová větou, že dívky by měly dělat něco ne kvůli manželům, ale kvůli sobě?
5. Zjistěte na internetu, jak se jmenovala první dívčí škola v Praze a kde stála? Která z osobností českého kulturního života v 19. století (vedle B. Němcové) se zasazovala o lepší podmínky pro vzdělávání žen?
6. Zjistěte, co znamenaly pro ženy tyto instituce a doplňte také rok jejich založení:
 - Americký klub českých dam
 - Minerva
 - Ženský výrobní spolek
 Zdroj: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/prvni-ceske-absolventky-vs-byly-vysledkem-emancipace-na-konci-19-stoleti-40028371>
7. Čím se proslavily Marie Zdeňka Baborová a Anna Honzáková?
8. Která žena (EK) byla jmenována první řádnou členkou Československé akademie věd a umění?
9. Ve kterém sportu vynikala Češka Eliška Junková?

Jedna z literárních hrdinek Boženy Němcové, Divá Bára, se – podobně jako sama autorka – od svých vrstevnic odlišovala. Přečtěte si ukázkou z této povídky:

Když dosáhla patnácti let, žádné děvče v celé dědině se jí nemohlo rovnat v síle a velikosti. Její tělo bylo hrubých kostí, silných svalů, přitom ale pravidelných forem. Mrštná byla jak pstruh. Pleť měla tmavohnědou, dílem od přirozenosti, dílem od slunce i větru, neboť si nikdy, ani v parném létu nezastřela tvář, jako to vesnická děvčata dělávala. Hlava zdála se veliká, ale to dělalo množství vlasů černých jak havran, dlouhých, ale hrubých jako žíně. Čelo měla nízké, krátký tupý nos, ústa trochu velká a vyšpulené pysky, ale zdravé, červené jako krev. Zuby široké, silné, ale čisté. – Nejpěknější byly u ní oči. A právě proto musela od lidí snášet posměch. Spírali jí, že má „oči buličí“. Měla oči veliké, neobyčejně veliké, a modré jak chrpa, obrostlé dlouhými černými řasami. Nad okem klenulo se husté černé obočí. – Když se Bára škaředila, podobala se její tvář obloze černými mraky zatažené, z nichž se jen kousek oblohy modralo. Ona se ale málokdy škaředila, leda když jí chasa nadávala, že má buličí oči, to jí oči hněvem sršely a mnohdy se až do pláče pustila. ... Pozdější léta ale, když přišla Bára k síle, netroufala si chasa ubližovat jí, neboť za každou urážku dávala hned oplatky. Silní chlápci nebyli s to ji přeprat. Kde nevystačila síla, tu užívala všelikých fortelů nebo si pomohla obratností. Tak si vydobyla klid.

Když chtěl Jakub stádo vybrodit a přes řeku je hnal, posadil Báru některé krávkě na hřbet a řekl jí: „Drž se!“ Sám pak plaval za stádem. Jednou se Bára dobře nedržela, smekla se do vody, tu ji za sukničičku Lišaj vytáhl a táta ji hodně vypeskoval. Ptala se tedy táty, co se musí dělat, když chce plavat, a táta jí ukázal, jak musí rukama i nohama pohybovat. Bára si to pamatovala a tak dlouho zkoušela udržet se nad vodou, až to dokázala. Zalíbilo se jí plavání tak, že v létě zrána i večer se koupávala, a nejen dlouho plavat vydržela hlavou nad vodou, ale i pod vodou. O tom umění ale kromě táty nikdo nevěděl.

- Zdroj: https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/42/45/04/diva_bar.pdf

Práce s textem:

1. Čím se podle vás Bára vymykala dobovým představám o „ideální teenagerce“?
2. Jazyk ukázky odpovídá češtině 19. století; najděte v textu slova, která vnímáte jako zastaralá, a nahraďte je vhodnými synonymy (např. výrazy *dědina*, *spílat*, *chasa*, *vypeskovat* aj.).
3. Jaký význam v textu mají slova *oplatky* a *fortel*?
4. Jak se Bára naučila plavat? Proč asi tuto svoji dovednost tajila před ostatními?

Závěr:

- T-graf – ženy v minulosti × ženy dnes.

2. hodina

Evokace:

V polovině 19. století, v době, z níž pochází povídka *Divá Bára*, nebylo zvykem, že by dívky běhaly jako chlupci, praly se s nimi, nebo dokonce uměly plavat. Báru bychom mohli dnešní terminologií označit jako „sportovní typ“. Když koncem 19. a počátkem 20. století začaly ženy sportovat, jejich možnosti byly zpočátku hodně omezené.

Následuje řízená diskuse k tématu.

Pracujte ve dvojicích:

1. Mohly se ženy účastnit olympijských her ve starověkém Řecku? Účastnily se ženy aktivně prvních novodobých OH v Athénách r. 1896? Kdy se ženy poprvé zapojily na OH jako sportovkyně?
 2. V současné době je situace zcela jiná – účast sportovkyň je jedním z předpokladů, aby byl nový sport do olympijské rodiny vůbec přijat. Některé sporty jsou určeny pouze pro ženy – zjistěte, které to jsou.
 3. Olympijských her v Tokiu se za ČR zúčastnily také sportovkyně Markéta Nausch Sluková, Kristina Mäki, Kateřina Minařík Kudějová nebo Anika Apostolon. Ve kterých disciplínách reprezentovaly?
- Zdroj: <http://johairstar.cz/historie-plavek-aneb-od-zupanu-k-bikinam/>

Pracujte ve dvojicích:

4. **Ženy nezůstávaly stranou veřejného života a bojovaly za naši vlast. Doplňte jméno nebo příjmení:**

Na pražské škole Minerva studovala také například dcera pozdějšího prvního prezidenta

Alice Přítelkyní spisovatele Franze Kafky byla novinářka

Milena V boji proti německým nacistům položily život

..... Kudeříková, Jabůrková

a Plamínková. Komunistická moc nechala v roce 1950 popravit

političku Miladu

5. **Snaha o rovnoprávnost se projevovала také ve volbě povolání. Která zaměstnání byla určena pouze mužům a jejich vykonávání si ženy musely vybojovat? Vyberte: učitelka, švadlena, jeřábnice, pradlena, pekařka, řidička autobusu, cukrářka, uklízečka, lékařka, dojička.**

6. **Znáte české političky, sportovkyně, herečky a další úspěšné ženy? V kterých oborech vynikly?**

Petra Buzková

Karin Lednická

Tereza Maxová

Aňa Geislerová

Barbora Špotáková

Věra Jourová

Barbora Krejčíková

Alice Nellis

3. hodina

Evokace:

Diskuse – jaké má kdo z nás příjmení a jakou jeho podobu by chtěl mít?

V poslední době se u nás některé ženy začínají ohrazovat proti tradiční podobě příjmení. Čeština je flexivní (ohébný) jazyk a mnohá slova mají ohébné tvary. Ženská příjmení se u nás tvoří tzv. přechylováním, to znamená připojením přípony k danému mužskému příjmení, např. Horák – Horák-ová, Novotný – Novotná apod.

1. **Obhájci nepřechylování tvrdí, že přípona -ová ženy ponižuje. Jaký je váš názor na tuto podobu ženského příjmení? Co asi vadí některým ženám na příjmeních typu Nováková, Juřicová nebo Voráčková?**

- **Článek:** „Ženská příjmení bez -ová dostala v Senátu zelenou“
<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/zenska-prijmeni-bez-ova-dostala-v-senatu-zelenou-40365116>

Příjmení v mužském tvaru bez přípony -ová si budou moci nechat do dokumentů zapsat všechny Češky. Počítá s tím novela zákona o matrikách, kterou ve čtvrtek v rámci novelizace zákona o občanských průkazech schválil Senát. Zákon dostane k podpisu prezident.

Jazykové souvislosti – jaké jsou možné podoby ženských příjmení Ivana Mašková, za svobodna Horáková: Ivana Horáková, Ivana Horák, Ivana Horák-Mašková, Ivana Horák-Mašek, Ivana Horák Mašek, Ivana Mašek-Horáková, Ivana Mašek Horák, Ivana Horáková Mašková, Ivana Mašková Horáková, Ivana Mašek...

2. Ke které podobě ženského příjmení byste se přiklonili a proč?

Závěrečná diskuse:

3. Jaké role může mít žena ve společnosti a co s nimi souvisí? Žena-manželka, žena-matka, žena-zaměstnankyně, žena-politička, žena-hrdinka ad.
4. Myslíte, že s rovnoprávností žen ve společnosti mohou souviset také některé problémy ve společnosti? Pokud ano, tak které?
5. Jak ty sám, ty sama, můžeš přispět ke spravedlivému uplatnění mužů a žen (chlapců a děvčat) ve společnosti?
6. Pokuste se zamyslet nad názvem této lekce a napište na několik řádek, jak se vyvíjel boj žen za rovnoprávnost od 19. století do současnosti.